יסודות הבעל שם טוב (1)

כְּלָל גָּדוֹל לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא בָּרוּךְ הוּא, הָעִקָּר הוּא הַהֲאָמָנָה, וְעַל זֶה הָיָה מַזְהִיר אֲדוֹנִי אָבִי זְקֵנִי [הַבַּעַל שֵׁם טוֹב] וְלֵלֶה"ה, וְזֶהוּ שֹׁרֶשׁ לְכָל הַתּוֹרָה הָעֲבוֹדָה"צ:

(דגל מחנה אפרים פר' עקב ד"ה והיה עקב)

אֵין בְּכָל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ וּבְכָל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ רַק אוֹר אֵין סוֹף בָּרוּךְ הוּא הַמִּסְתַּתֵּר בָּהֶם, וְכָל הַפְּסוּקִים (דברים ד, לה) 'אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ' 'אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֲנִי מָלֵא' (ירמיה כג, כד) הֵם כִּפְשׁוּטָם מַמָּשׁ, שֶׁאֵין לְךָ בְּכָל מַעֲשֶׂה וְכָל דִּבּוּר וְכָל הִרְהוּר שֶׁאֵין עָצֶם הָאֱלֹקוּת מִסְתַּתֵּר וּמִצְטַמְצֵם בּוֹ, וְלָכֵן הַמַּבִּיט וְרוֹאֶה בְּעַיִן שִׂכְלִי עַל הָרִים אֲשֶׁר נֶגֶד עֵינָיו מִצַּד פְּנִימִיּוּתָם וְחִיּוּתָם לֹא מִצַּד שִׁטְחָם וְחִיצוֹנִיּוּתָם בִּלְבַד, לֹא יִרְאֶה רַק כֹּחַ אֱלֹקִי שֶׁבְּתוֹכָם הַמְחַיֶּה אוֹתָם וּמְהַוֵּם וּמְקַיְּמָם בְּכָל עֵת וּבְכָל רָגַעִי, וְהַשּׁוֹמֵעַ בְּאָזְנָיִם קַשּׁוּבוֹת לְקוֹל הַפְּנִימִי שֶׁבְּתוֹךְ הַקּוֹל הַגַּשְׁמִי הַנִּשְׁמָע לְאָזְנַיִם, לֹא יִשְׁמַע רַק קוֹל אֱלֹקִים הַמְחַיֶּה וְהַמְהַוֶּה בְּרֶגַע הַהוּא מַמָּשׁ הַקּוֹל אֲשֶׁר הוּא שׁוֹמֵעַ:

(דברי שמואל (סלונים) הדרכות הנפש"ט הדרכה ג)

כָּל תְּנוּעָה נִמְצָא הַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת שׁוּם תְּנוּעָה וְשׁוּם דִּבּוּר בְּלִי כֹּחַ הַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ, וְזֶהוּ 'מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ' (ישעיה ו, ג):

(מגיד דבריו ליעקב סי' לח קכט)

וְרִגְלָא דְּהַרַב בַּעַל שֵׁם טוֹב נִשְׁמָתוֹ בְּגִנְזֵי מְרוֹמִים זְכוּתוֹ יַעֲמָד לָנוּ, ל מַה שֶׁכָּתוּב (דברים יא, טו) 'וְסַרְתֶּם עֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים', תֵּכֶף כְּשֶׁ'סַרְתֶּם' אֵת ה' מִיָּד 'וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים'. י זֶהוּ עִקַּר הַדַּעַת לֵידַע שֶׁכָּל כֹּחוֹתָיו חִיּוּתוֹ הוּא הַבּוֹרֵא בָּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא מְקַיֵּם וּבַעַל הַיְכֹלֶת וּבַעַל הַכֹּחוֹת כֻּלָּם, הוּא יִתְבָּרֵךְ מְנַעְנֵעַ כָּל הַכֹּחוֹת שֶׁלּוֹ, וְתֵכֶף כְּשֶׁסָּר מִדַּעַת זֶה נַעֲשָׂה עוֹבֵד אֱלֹהִים אֲחֵרִים, כֹּחוֹת אֲחֵרִים זוּלַת הַבּוֹרֵא בָּרוּךְ

(אור עינים פר' שמות ד"ה כי מרגלא)

הַכַּוָּנָה שֶׁל 'אֶחָד' (דברים ו, ד) שֶׁל הַיִּחוּד שֶׁל קְרִיאַת שְׁמַע, לְכַוֵּן שֶׁאֵין בְּכָל הָעוֹלָם רַק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁמְּלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ". וְעִקַּר הַכַּוָּנָה, שֶׁהָאָדָם יָשִׂים אֶת עַצְמוֹ לְאַיִן וְאָפֶס, וְאֵין עִקָּרוֹ רַק הַנְּשָׁמָה שֶׁבּוֹ, שֶׁהִיא חֵלֶק אֱלוֹהַּ מִמַּעַל", נִמְצָא שֶׁאֵין בְּכָל הָעוֹלָם רַק הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אֶחָד, וְעִקַּר הַכַּוָּנָה בְּ'אֶחָד' שֶׁיְּכַוֵּן שֶׁמְּלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְאֵין שׁוּם דָּבָר פְּנוּי מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ':

(ליקוטים יקרים סי' קפא יא)

ועי"ע שפת אמת ליקוטים לחודש ניסן: 'שכלל היחוד שמייחדין בכל יום 'שמע ישראל' כו', והוא שאין הפירוש 'ה' אחד' שהוא אלוקי אחד למעט אלוקות אחרת גם זה אמת, אך הפירוש עמוק מזה, שאין הויה אחרת זולתו, ואם כי נדמה לכל אחד שמבין הדברים אינו כן שיש בזה הרבה הרגשות לאין שיעור, ותוכן הענין שכל דבר שיש בעולם רוחניות וגשמיות הוא השי"ת בעצמו, רק שעל ידי הצמצום שכן הי' רצון הבורא ברוך הוא וברוך שמו ירדה הקדושה ממדרגה למדרגה עד שנעשה מהם דברים גשמיים ממש' וכו'.

יד. ע"ע זוהר חי פר' לך לך פז: ד"ה פתח: 'אמר מרן אור עינינו משיח ה' חיות נפשנו הריב"ש טוב 'אנוכי אנוכי' כשתדע בקירות לבך 'אנוכי' הוא 'אנוכי', ולא באמירה בעלמא, אלא כמו שאמר רבי חנינא (חולין ז:) "אין עוד מלבדו' כתיב' (דברים ד, לה) וחקוק בלבי בכתיבה שאין לה מחיקה, ואז אי אפשר שישלוט שום דבר רע על האדם, 'אפילו כשפים' לא ישלטו מי שחקוק בלבו אמונה שלימה של בוראו וקונו, וזהו כשתדע 'אנוכי אנוכי ה' ואין מבלעדי' (ישעיה מג, יא) אז תיכף זה הדבר 'מרשיע' לך מכל צרה' וכו' עי"ש.

שָׁמַעְתִּי בְּשֵׁם הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זַ"ל עַל פָּסוּק (ישעיה נא, יב) 'אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מְנַחֶמְכֶם', פֵּרוּשׁ כְּשֶׁתֵּדְעוּ שֶׁאֵין 'אָנֹכִי' אֶלָּא 'אָנֹכִי' לְבַדִּי, וְאֵין זוּלָתִי, אָז וַדַּאי 'הוּא מְנַחֶמְכֶם' עַד כָּאן. וְדִבְרֵי פִּי חָכָם חֵן":

(תשובות חן פר' לו ד"ה לו אמת מהרן)

אָמַר [רַבִּי זוּשָׁא מֵאַנִיפּוֹלִי] מַה שֶּׁשָּׁמַע מֵהָרַב הַצַּדִּיק רַבִּי שְׁמַעְרִיל מִוּואַרְחִיבְּקָע שֶׁהָיָה מִתַּלְמִידֵי הַבַּעַל שֵׁם טוֹב, שֶׁאָמַר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב שֶׁקֹּדֶם בִּיאַת הַמָּשִׁיחַ צַדִּיקָנוּ יִסְתַּלְּקוּ כָּל הָאוֹתוֹת וְהַמּוֹפְתִים וְהַנִּסִּים הַגְּלוּיִים וְהַמְפַרְסְמִים הַמַּמְשִׁיכִים וּמִתְלַהֲבִים לֵב אָדָם לַעֲבוֹדָתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאֵין מְחַיֶּה נַפְשׁוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל רַק מִי שֶׁיֵּאָחֵז בֶּאֱמוּנָה":

(אלף המאיר (ליבוביץ) מערכת ז אות קפ)

מַעֲלָה גְּדוֹלָה כְּשֶׁאָדָם מְחַשֵּׁב וּמְהַרְהֵר תָּמִיד בְּלִבּוֹ שֶׁהוּא אֵצֶל הַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ, וְהוּא מַקִּיף אוֹתוֹ מִכָּל צְדָדָיו וְיִהְיֶה דָּבוּק כָּל כָּךְ שֶׁלֹּא יְהֵא צָרִיךְ לְיַשֵּׁב אֶת עַצְמוֹ בְּכָל פַּעַם שֶׁהוּא אָצְלוֹ יִתְבָּרֵךְ, רַק שֶׁיִּרְאֶה הַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ בְּעֵין הַשֵּׂכֶל, וְשֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְהַכַּוָּנָה, שֶׁהֲרֵי הוּא הָיָה קֹדֶם שֶׁבָּרָא הָעוֹלָם, וְהָעוֹלָם הוּא עוֹמֵד בְּבוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ, וְאִם כֵּן צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא דָּבוּק כָּל כָּךְ שֶׁעִקַּר רְאִיָּתוֹ יִהְיֶה בְּבוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ, וְלֹא שֶׁתְּהֵא עִקַּר רְאִיָּתוֹ בָּעוֹלָם וְאַגַּב בְּבוֹרֵא, לֹא כֵּן, אֶלָּא עִקַּר רְאִיָּתוֹ תְּהֵא בְּבוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ. וְזֶה הָאָדָם זוֹכֶה שֶׁיִּפְרְדוּ הַקְּלִפּוֹת מֵעָלָיו, כִּי הֵם מַחְשִׁיכִים וּמַבְדִּילִים בֵּינוֹ יִתְבָּרֵךְ וּבֵין הָאָדָם, וּמַסְתִּימִים עֵינֵי שֵׂכֶל הָאָדָם לְהִסְתַּכֵּל בְּבוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ. וַיְחַשֵּׁב, שֶׁהַבּוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ אֵין סוֹף, מַקִּיף אֶת כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְשִׁפְעוֹ יִתְבָּרֵךְ שׁוֹפֵעַ מִלְּמַעְלָה לְמַטָּה עַל יְדֵי צִנּוֹרוֹת בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, וְאָנוּ הוֹלְכִים תָּמִיד בְּבוֹרֵא יִתְבָּרֵךְ, וְאֵין אָנוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת שׁוּם תְּנוּעָה בְּלֹא שִׁפְעוֹ וְחִיּוּתוֹ:

(ליקוטים יקרים סי' נד קלב)

שָׁמַעְתִּי מִמּוֹרִי [הַבַּעַל שֵׁם טוֹב] זַלְה"ה כִּי בִּידִיעַת הָאָדָם שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מְלֵא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְכָל תְּנוּעָה וּמַחֲשָׁבָה הַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, אָז בִּידִיעָה זוֹ 'יִתְפָּרְדוּ כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן' וְכוּ' (תהלים צב, י) קכד:

(כן פורש יוסף פר' מקץ ד"ה כן כ ע"פ דברי מורי)